

Folketingets Uddannelsesudvalg
Christiansborg

Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf 3392 5000
Fax 3392 5547
www.uvm.dk

6. maj 2005

I forbindelse med behandlingen af L 108 Forslag til Lov om ændring af lov om folkeskolen, lov om specialundervisning for voksne, lov om forberedende voksenundervisning (FVU) og forskellige andre love (Udmøntning af kommunalreformen for så vidt angår specialundervisning, forberedende voksenundervisning, ordblindeundervisning m.v.) har Folketingets Uddannelsesudvalg i brev af 8. april 2005 stillet mig følgende spørgsmål:

Spørgsmål 7:

”Ministeren bedes kommentere henvendelse af 6. april 2005 fra Viborg Amt, jf. L 108 - bilag 10.”

Svar:

Jeg har følgende bemærkninger til henvendelsen af 6. april 2005 fra Viborg Amt om kommunalreformen på specialundervisningsområdet:

Regionsrådenes ansvar og ressourcer

Viborg Amt efterlyser en tydeligere afgrænsning af regionernes ansvarsområde og en sikring af tilstrækkelig økonomi i regionerne til at løfte de opgaver, der med kommunalreformen placeres i regionerne.

Med lovforslaget har regeringen ønsket at sikre, at beslutninger om specialundervisning træffes så tæt på borgerne som muligt, samt at sammenhængen mellem specialundervisning og den almindelige undervisning styrkes. Har børn og voksne behov for specialundervisning og specialpædagogisk bistand, må det derfor være den kommune, hvor vedkommende bor, som har ansvaret for, at der tilbydes specialundervisning og specialpædagogisk bistand.

Det foreslås dog i lovforslaget, at de mest specialiserede lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud drives og udvikles af regionerne bortset fra de lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud i Københavns Kommune. Herved tilgodeses disse meget specialiserede tilbud, som kommunerne ikke umiddelbart kan substituere med egne tilbud.

Med forslaget overflyttes også undervisningstilbuddet i de nuværende amtskommunale undervisningsinstitutioner (kommunikationscentre) med specialundervisning og specialpædagogisk bistand for personer med tale-, høre- eller synsvanskeligheder, således at driftsansvaret som udgangspunkt placeres i regionerne.

Placeringen i regionen er forslået ud fra et ønske om at tilgodese hensynet til brugerne af disse centre - der både tilbyder ydelser efter lov om social service og ydelser efter undervisningslovgivningen - således at centrene bevares samlet som én institution hos én myndighed.

Efter lovforslaget får kommunalbestyrelsen tillagt visitationskompetence for både børn og voksne på specialundervisningsområdet. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at kommunalbestyrelsen allerede i dag har visitationskompetencen på folkeskoleområdet. Denne kompetence videreføres uændret i lovforslaget.

Som følge heraf foreslås det i lovforslaget, at kommunalbestyrelsen kan henvise en person til specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand ved regionsrådets foranstaltning, når kommunalbestyrelsen finder, at personens udvikling stiller krav om en støtte, der bedst kan imødekommes ved en regional foranstaltning, herunder specialundervisning ved kommunikationscentre.

Det er herefter regionsrådet, som træffer afgørelse om det nærmere indhold af foranstaltningen efter forhandling med kommunalbestyrelsen.

De foreslåede bestemmelser svarer i øvrigt til den gældende bestemmelse i folkeskolelovens § 21 om kommunalbestyrelsens henvisning af børn til amtsrådets foranstaltning.

Efter lovforslaget er det således alene de børn og voksne, der af en kommunalbestyrelse er henvist til en regional foranstaltning, som regionsrådet skal sørge for undervisningen af. Jeg er derfor ikke enig i, at lovforslaget ikke indeholde en klar afgrænsning af regionernes opgaver inden for specialundervisningsområdet.

Med forslaget får kommunerne det fulde finansieringsansvar for al specialundervisning for børn og voksne, herunder også for de tilbud der gives på de regionale undervisningsinstitutioner.

Lovforslaget indebærer, at der skal fastsættes nærmere principper for betalingen for anvendelse af de regionale undervisningstilbud efter drøftelse med de regionale og kommunale parter. Undervisningsministeren fastsætter betalingsprincipperne i en bekendtgørelse.

Efter lovforslaget skal kommunerne betale en takst for brug af tilbudene, og bekendtgørelsen vil komme til at indeholde regler om beregningen af denne takst.

Taksten for de lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud reduceres med en objektiv finansiering fra kommunerne. Denne særlige regulering skyldes, dels at disse tilbud vil blive anvendt tværregionalt, hvorfor takstreguleringen ikke alene kan fastsættes i den enkelte regions rammeaftale, dels at der er tale om meget specialiserede tilbud, som kommunerne ikke umiddelbart kan substituere med egne tilbud. Taksten vil derfor afspejle en fælles kommunal interesse.

For så vidt angår den objektive finansiering fordeles udgifterne mellem de kommuner, som har mulighed for at benytte tilbuddene, efter enten folketal eller folketallet i bestemte alderskategorier afhængig af institutionens tilbud.

Udgangspunktet for den kommunale finansiering af de regionale undervisningsinstitutioner (kommunikationscentre) for personer med tale-, høre- og synsvanskeligheder vil være en takstbetaling for den enkelte kommunes udnyttelse af tilbuddet. Betalingen fastsættes på baggrund af den samlede udgift, som regionen vil have for typen af tilbud i forhold til rammeaftalen med kommunerne. Taksten for typen af tilbud fastsættes i rammeaftalen mellem regionsrådet og kommunalbestyrelserne i regionen.

Taksten skal blandt andet dække driftsomkostninger for den samlede kapacitet i regionens tilbud, herunder også udgifter i forbindelse med ubenyttet kapacitet, specielle driftsomkostninger i tilknytning til den enkelte institution, udviklingsomkostninger, administrationsudgifter samt anlægsudgifter.

Jeg vil også gøre opmærksom på, at regionsrådene efter lovforslaget har ansvaret for udviklingen af regionens undervisningstilbud, herunder den faglige udvikling.

Der vil i forbindelse med fastsættelsen af betalingsprincipperne blive taget hensyn til, at regionsrådet har de nævnte opgaver.

Jeg skal også pege på, at lovforslaget indebærer, at de økonomiske ressourcer, der hidtil har været anvendt af amtskommunerne til specialundervisningsområdet, herunder ressourcer til udvikling og administration, overføres til kommunerne.

Specialundervisning for voksne

Viborg Amt foreslår, at der oprettes et særlig ungdomsuddannelsesforløb for unge i alderen 18-21 år.

Efter lovforslaget vil regionsrådene, som amtsrådene i dag, efter ønske fra kommunerne i regionen kunne tilrettelægge særlige ungdomsuddannelsesforløb for fx sent udviklede, jf. lovforslagets § 2, nr. 3. Det er dog en forudsætning, at ungdomsuddannelsesforløbet indgår i rammeaftalen mellem regionsrådet og kommunalbestyrelserne i regionen.

Denne bestemmelse i lovforslaget hindrer ikke, at den enkelte kommunalbestyrelse kan tilrettelægge særlige ungdomsuddannelsesforløb.

Lovforslaget giver således både regionsråd og kommunalbestyrelser mulighed for at oprette særlige ungdomsuddannelsesforløb.

En egentlig lovfæstelse af et særligt ungdomsuddannelses tilbud ligger uden for formålet med lovforslaget, der skal udmønte kommunalreformen.

Den statslige videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO)

I henvendelsen fra Viborg Amt foreslås følgende:

- Borgere skal have direkte adgang til rådgivning fra VISO.
- VISO skal have et finansieringsgrundlag på ca. 50 mio. kr. årligt til løsning af rådgivning og vejledning inden for specialundervisningsområdet.

a) Rådgivning inden for folkeskoleområdet

Efter folkeskolelovens § 12, stk. 2, sker henvisning til specialundervisning, som ikke er af foreløbig karakter, efter pædagogisk psykologisk rådgivning og efter samråd med eleven og forældrene.

De nærmere regler om fremgangsmåden ved iværksættelse af specialundervisning fremgår af kapitel 2 i bekendtgørelse nr. 896 af 22. september 2000 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.

Efter disse regler er der etableret en ordening, hvorefter elever med særlige undervisningsbehov, der ikke kan opfyldes inden for rammerne af den almindelige undervisning, indstilles til en pædagogisk-psykologisk vurdering. Denne vurdering foretages oftest af den kommunale pædagogisk-psykologiske rådgivning (PPR).

Vurderingen skal resultere i en udtalelse til skolens leder om, hvorvidt eleven har behov for specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand, samt forslag til foranstaltning. Ved PPR's vurdering skabes størst mulig sikkerhed for, at den støtte, som iværksættes, er relevant i forhold til elevens særlige behov.

Indstillingen til PPR afgives af klasselæreren gennem skolelederen og efter samråd med eleven og forældrene. Der er også mulighed for, at forældrene selv kan anmode om en pædagogisk-psykologisk vurdering af deres barn, jf. § 3, stk. 3, i bekendtgørelsen. Som følge af denne bestemmelse kan forældrene også selv anmode PPR om rådgivning.

PPR's vurdering skal i samråd med forældrene suppleres med udtalelser fra andre sagkyndige i fornødent omfang.

Beslutningen om specialundervisning træffes af skolens leder, der efter folkeskolelovens § 45, stk. 2, træffer alle konkrete afgørelser vedrørende skolens elever. Det er dog kommunalbestyrelsen, som træffer beslutning om henvisning af elever til en anden skole i og uden for kommunen samt om henvisning af elever til vidtgående specialundervisning ved amtsrådets foranstaltning. Beslutningerne om specialundervisning træffes altid efter samråd med eleven og forældrene.

Den beskrevne ordning, herunder den meget betydelige inddragelse af eleven og forældrene, agtes med de justeringer, som L 108 nødvendiggør, videreført efter kommunalreformens ikrafttræden. Desuden vil PPR kunne indhente bistand fra andre kommuners PPR, fra institutioner m.v. eller anmode VISO om rådgivning og bistand til udredning af den enkelte elev.

Den viden og rådgivning, som PPR indhenter fra VISO til brug for sådanne opgaver, vil også indgå i PPR's rådgivning af skoler, institutioner, elever og forældre.

Etableringen af VISO vil skabe en yderligere sikkerhed for kvaliteten af kommunernes rådgivning, udredning m.v., idet kommunerne får mulighed for at anmode om bistand fra VISO, herunder fra VISO's netværk.

At forældrene ikke har adgang til at henvende sig direkte til VISO for at få rådgivning på specialundervisningsområdet, er begrundet i, at en sådan rådgivning allerede er til rådighed for forældrene i kommunens pædagogisk-psykologiske rådgivning.

b) Rådgivning inden for specialundervisning for voksne

Efter de gældende regler i lov om specialundervisning for voksne skal amtsrådet sørge for, at personer med fysiske eller psykiske handicap kan få undervisning og anden specialpædagogisk bistand, herunder rådgivning, der sigter på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af disse handicap (kompenserende specialundervisning).

Det er et krav, at det personale, som varetager opgaverne med specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, har de nødvendige kvalifikationer.

I tilbuddene efter lov om specialundervisning for voksne indgår ofte anden specialpædagogisk bistand i form af specialrådgivning til deltagere, deltageres pårørende, deltageres kolleger på arbejdspladsen samt til andre faggrupper, der har kontakt med den handicappede deltager.

Specialundervisning for voksne udspringer i dag typisk af, at personen selv eller personens pårørende, sagsbehandler, læge eller lignende henvender sig til amtskommunen eller til en undervisningsinstitution, som amtsrådet har givet bemyndigelse til at foretage visitationen.

Herefter foretages der som oftest en pædagogisk og eventuelt psykologisk afdækning med henblik på at klarlægge, om den pågældendes hand-

lemuligheder kan forbedres gennem specialundervisning. Den pædagogisk/psykologiske afdækning skal også danne grundlag for en individuel planlægning af tilbuddet under hensyntagen til den enkelte deltagers ønsker og behov.

Med forslaget placeres ansvaret for specialundervisning for voksne hos kommunalbestyrelserne. Ansvar for at yde et relevant tilbud vil derfor være kommunens. Efter forslaget kan der fastsættes regler om, at kommunalbestyrelsen kan henlægge beføjelser vedrørende henvisning, herunder visitation og optagelse, af personer til specialundervisning og specialpædagogisk bistand, til regionsråd eller voksenspecialundervisningsinstitutioner.

Der er således lagt op til at videreføre de eksisterende muligheder for at sikre, at rådgivning og udredning sker med inddragelse af den relevante specialviden, samt at borgerne har en enkel og entydig adgang til tilbuddet om specialundervisning.

Når det drejer sig om den enkelte voksne, vil kommuner og regioner kunne indhente viden til brug for rådgivning af skoler og institutioner samt borgere fra VISO. Det forudsættes, at kommunen er inddraget forud for henvendelsen til VISO, hvis en skole eller institution har brug for bistand til udredning fra VISO vedrørende tilrettelæggelsen af specialundervisning til den enkelte voksne.

Den rådgivning, som en voksen kan få ved at henvende sig direkte til en undervisningsinstitution, der tilbyder voksenspecialundervisning, vil oftest være båret af en høj faglig ekspertise.

Det vil desuden ofte være disse undervisningsinstitutioner, der indgår i den netværksorganisation, som VISO er, og som leverer den specialpædagogiske vejledning og rådgivning til VISO.

c) Dimensioneringen af VISO

For så vidt angår dimensioneringen af VISO er der afsat 15 mio. kr. årligt til VISO's opgaver på specialundervisningsområdet.

Jeg skal pege på, at langt den største del af de nuværende amtskommunale vejlednings- og rådgivningsopgaver og de dertil hørende ressourcer overføres i forbindelse med kommunalreformen fra amtskommunerne til kommunerne.

Som beskrevet ovenfor begrænser VISO's opgaver på specialundervisningsområdet sig til vejledning, rådgivning og bistand til udredning i de mest specialiserede og komplicerede enkeltsager, hvor den fornødne ekspertise ikke kan forventes at være til stede i kommunen, institutionen m.v.

Det er derfor min vurdering, at der er god sammenhæng mellem opgavevaretagelsen i VISO og den foreslåede bevillingsramme.

Dette svar fremsendes i 5 eksemplarer.

Med venlig hilsen

Bertel Haarder